

Innst. S. nr. 74

(2005-2006)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 12:8 (2003-2004)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Aanund Hylland og Finn-Erik Vinje, vedtatt til fremsettelse av Jørgen Kosmo og Kjell Engebretsen, om endringer i Grunnloven §§ 3, 6, 12, 14, 26, 41, 50, 60, 63, 68, 75, 87, 93, 110 og 110 a (retting av språklige feil)

Til Stortinget

BAKGRUNN

Ovennevnte forslag fra Aanund Hylland og Finn-Erik Vinje, vedtatt til fremsettelse av Jørgen Kosmo og Kjell Engebretsen, omhandler retting av språklige feil.

Forslagsstillerne viser til at Grunnloven er skrevet på et språk som i dag virker alderdommelig. Ifølge etablert tradisjon skal forslag til grunnlovsendringer formuleres i samme språkform.

Grunnlovens ortografi har - i motsetning til hva mange tror - ikke stått uendret siden 1814. I 1903 ble det gjennomført en moderat modernisering av skrive-måten av en rekke ord, men ordvalg, grammatikk m.m. ble ikke endret. Dette skjedde ikke som formell grunnlovsendring, men ved at Stortinget lot utgi en revidert grunnlovstekst.

Språkformen fra 1903 må betraktes som normen for utforming av grunnlovsforslag i dag. Siden norsk skriftspråk har vært i rask endring på 1900-tallet, har denne språkformen etter hvert blitt fremmed for stortingsrepresentanter og andre som har satt fram grunnlovsforslag. Naturlig nok har dette ført til at forslag, og dermed også vedtatte grunnlovsendringer, har inneholdt språklige feil.

En del slike feil ble rettet da Stortinget i 1914 og 1921 lot utgi nye utgaver av Grunnloven. Som i 1903 skjedde dette uten formell grunnlovsendring. Resultatet er likevel at Grunnloven i dag inneholder et betydelig antall språklige feil. Dels er moderne rettskrivning

og grammatikk brukt i tilfeller der dette strider mot 1903-normen, dels forekommer "hyperarkaiseringer", altså formuleringer som ser fine og gammeldagse ut, men som ikke er korrekte ifølge normen.

Forslagsstillerne viser til at en nærmere beskrivelse av språklige aspekter ved Grunnloven er å finne i Finn-Erik Vinje: *Frihetens palladium - i språklig belysning: Om språket i Grunnloven*, utarbeidet på oppdrag fra Stortingets presidentskap og utgitt av Stortinget i 2002.

Grunnloven er både det øverste rettslige grunnlaget for vårt statsstyre og et viktig nasjonalt symbol. Etter forslagsstillerne syn er det ikke akseptabelt at denne teksten inneholder åpenbare språklige feil.

Grunnloven blir behandlet med stor respekt og pietet. Man gjør ikke endringer uten at det er strengt nødvendig. Det er imidlertid vanskelig å se at feil som har kommet inn i nyere tid, skal ha krav på særlig respekt.

Forslagsstillerne mener derfor at de språklige feilene i Grunnloven bør rettes.

Prinsipalt anbefaler forslagsstillerne at man følger tradisjonen fra 1903, 1914 og 1921, slik at feilene blir rettet uten at det blir fattet vedtak om grunnlovsendring i henhold til Grunnloven § 112. Forslagsstillerne foreslår derfor at man neste gang Stortinget publiserer Grunnlovens tekst, sørger for å rette språklige feil. Forslagsstillerne uttaler at dette fortrinnsvis bør skje allerede ved utgivelsen av Dokument nr. 12 (2003-2004), som ifølge praksis skal inneholde Grunnloven slik den lyder etter de endringene som blir vedtatt i de tre første sesjonene av inneværende valgperiode.

Retting av åpenbare og udiskutable språklige feil bør etter forslagsstillerne syn ikke betraktes som *endring* av Grunnloven. Det er ikke tale om noen endring av realiteter. Stortinget er ansvarlig for utgivelsen av den rettede utgaven og står dermed som garantist for at innholdet ikke blir endret. Det er ingen grunn til å tro at det vil by på problemer å trekke grensen mellom retting og endring. Her kan vi ifølge forslagsstillerne bygge på erfaring. I 1903 ble det gjort et stort antall endringer i rettskrivningen i Grunnloven, og dessuten ble en del

feil rettet. I 1914 og 1921 ble feil rettet. Det har aldri fra noe hold vært antydning at noe av dette skulle ha medført realitetsendringer i Grunnloven.

Forslagsstillerne understreker at de her *ikke* tar opp forslag om språklig modernisering av Grunnloven. De tar det for gitt at man skal holde fast ved Grunnlovens gjeldende språkform. Poenget er at denne bør gjennomføres konsekvent.

Dersom det blir lagt til grunn at enhver endring i Grunnlovens bokstav må skje i henhold til reglene i § 112, mener forslagsstillerne likevel at de språklige feilene bør rettes. For dette tilfellet fremmes nedenstående forslag til endringer i Grunnloven.

Når det gjelder de fleste av rettelsene foreslått nedenfor, fantes det språklige feil i det opprinnelige forslaget til grunnlovsendring, og disse ble videreført i Stortingets vedtak. Det har imidlertid også forekommet at språklige feil ble innført ved at Stortinget vedtok en tekst som ikke er identisk med det kunngjorte forslaget (noe som for så vidt strider mot en streng fortolkning av § 112). Forslagsstillerne tar utgangspunkt i stortingsvedtakene og skiller dermed ikke mellom disse variantene.

Forslagsstillerne viser til at det fins flere mer eller mindre autoritative utgaver av Grunnloven, så som Stortingets utgave publisert på slutten av nest siste sesjon i hver valgperiode (Dokument nr. 12), Lovsamlingen (Norges Lover), Statskalenderen, samt elektroniske versjoner fra Stiftelsen Lovdata. Disse kan inneholde trykkfeil, altså tekst som avviker fra det Stortinget har vedtatt. Slike feil må uten videre kunne rettes av redaksjonen for vedkommende utgave og er ikke en del av forslagene nedenfor. Som eksempel på en trykkfeil nevnes at i mange nye utgaver av Grunnloven forekommer ordet "selvstendig" i § 1. Paragrafen ble sist endret i november 1905, som en følge av unionsoppløsningen. Da vedtok Stortinget en tekst som inneholdt den språklig korrekte formen "selvstændigt".

Forslagsstillerne foreslår bare retting av *åpenbare og udiskutable* språklige feil. Der flere former kan godtas som korrekte ifølge normen, foreslås at gjeldende tekst blir stående.

Lovdatas elektroniske utgave av Grunnloven har for øyeblikket følgende overskrift eller innledning (teksten kan være litt annerledes i andre utgaver):

"Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814, saaledes som den er lydende ifølge siden foretagne Ændringer, senest Grundlovsbestemmelse af 27 juni 2003 nr. 772."

Her er mesteparten av teksten holdt i Grunnlovens tradisjonelle språkform, men på slutten slår man over i moderne norsk. Det er uheldig. Teksten er ikke en del av den vedtatte Grunnloven, så forslagsstillerne fremmer ikke forslag om endring.

NÆRMERE OMTALE AV FORSLAGENE

På bakgrunn av ovenstående fremmer forslagsstillerne forslag til retting av språklige feil i Grunnloven.

Det dreier seg om separate forslag, som kan vedtas eller forkastes uavhengig av hverandre.

Forslag A

Forslaget til endring av § 3 går ut på å rette "erhvervet" til "erhvervet" (første punktum), og "av" til "af" (annet punktum).

Forslag B

Forslaget til endring av § 6 fjerde og femte ledd går ut på å rette "hennes" til "hendes" (fjerde ledd), "gjelde" til "gjælder" (femte ledd første og annet punktum), "vedtaget" til "vedtagen" (femte ledd første punktum) og "født" til "fødte" (femte ledd annet punktum).

Forslag C

Forslaget til endring av § 12 fjerde ledd går ut på å rette "Ægtefeller" til "Ægtefæller".

Forslag D

Forslaget til endring av § 14 går ut på å rette "vedkommende" til "Vedkommende".

Forslag E

Forslaget til endring av § 26 annet ledd går ut på å rette "bliver" til "blive".

Forslag F

Forslaget til endring av § 41 går ut på å rette "arveberettigede" til "Arveberettigede".

Forslag G

Forslaget til endring av § 50 tredje ledd går ut på å rette "Svekkelse" til "Svækkelse" og "Bevidsthet" til "Bevidsthed".

Forslag H

Forslaget til endring av § 60 går ut på å rette "sine" til "deres".

Forslag I

Forslaget til endring av § 63 annet ledd går ut på å rette "nægte" til "negte".

Forslag J

Forslaget til endring av § 68 går ut på å rette "October" til "Oktober".

Forslag K

Forslaget til endring av § 75 bokstav a går ut på å rette "31. December" til "31te December".

Forslag L

Forslaget til endring av § 75 bokstav l går ut på å rette "virker" til "virke".

Forslag M

Forslaget til endring av § 87 første ledd annet punktum går ut på å rette "kan" til "kunne".

Forslag N

Forslaget til endring av § 93 går ut på å rette "saglig" til "saglig" (første ledd) og "Paragraph" til "Paragraf" (annet ledd).

Forslag O

Forslaget til endring av § 110 annet ledd går ut på å rette "sin" til "deres".

Forslag P

Forslaget til endring av § 110 a går ut på å rette "Myndigheter" til "Myndigheter".

FORSLAG

Forslagsstillerne har fremmet følgende forslag:

Forslag A:

§ 3 skal lyde:

Den udøvende Magt er hos Kongen, eller hos Dronningen hvis hun har erhvervet Kronen efter Reglerne i § 6 eller § 7 eller § 48 i denne Grundlov. Naar den udøvende Magt saaledes er hos Dronningen, har hun alle de Rettigheder og Pligter som ifølge denne Grundlov og Landets Love indehaves af Kongen.

Forslag B:

§ 6 fjerde og femte ledd skal lyde:

Naar en til Norges Krone arveberettiget Prinsesse eller Prins fødes, skal hendes eller hans Navn og Fødselstid tilkjendegives førstholdende Storting og antegnes i dets Protokoll.

For dem som ere fødte tidligere end Aaret 1971, gjælder dog denne Grundlovs § 6 saaledes som den blev vedtagen den 18de November 1905. For dem som ere fødte tidligere end Aaret 1990 gjælder ligevel at Mand gaar foran Kvinde.

Forslag C:

§ 12 fjerde ledd skal lyde:

Ægtefæller, Forældre og Børn eller to Søkende maa ei paa samme Tid have Sæde i Statsraadet.

Forslag D:

§ 14 skal lyde:

Kongen kan beskikke Statssekretærer til at bistaa Statsraadets Medlemmer under Udførelsen af deres Forretninger udenfor Statsraadet. Den enkelte Statssekretær handler paa Vegne af det Medlem af Statsraadet, til hvem han er knyttet, i den Udstrækning Vedkommende bestemmer.

Forslag E:

§ 26 annet ledd skal lyde:

Traktater angaaende Sager af særlig Vigtighed og i alle Tilfælde Traktater hvis Iværksættelse efter Konstitutionen nødvendiggjør en ny Lov eller Storthingsbeslutning, blive først bindende, naar Stortinget har givet sit Samtykke dertil.

Forslag F:

§ 41 skal lyde:

Er Kongen fraværende fra Riget uden at være i Feldt, eller er han saa syg, at han ikke kan varetage Regjeringen, skal den til Tronen nærmest Arveberettigede, saafremt han har opnaaet den for Kongen fastsatte Myndighedsalder, forestaa Regjeringen som Kongemagtens midlertidige Udøver. I modsat Fald forestaar Statsraadet Rigets Bestyrelse.

Forslag G:

§ 50 tredje ledd skal lyde:

Regler om Stemmeret for ellers stemmeberettigede Personer som paa Valgdagen aabenbart lide af alvorlig sjælelig Svækkelse eller nedsat Bevidsthed, kunne fastsættes ved Lov.

Forslag H:

§ 60 skal lyde:

Hvorvidt og under hvilke Former de Stemmeberettigede kunne afgive deres Stemmesedler uden personligt Fremmøde paa Valgthingene bestemmes ved Lov.

Forslag I:

§ 63 annet ledd skal lyde:

Regler for inden hvilken Tid og paa hvilken Maade den som har Ret til at negte Valg, skal gjøre denne Ret gjældende, fastsættes ved Lov.

Forslag J:

§ 68 skal lyde:

Stortinget sammentræder i Almindelighed den første Søgnedag i Oktober Maaned hvert Aar i Rigets Hovedstad, medmindre Kongen paa Grund af overordentlige Omstændigheder, saasom fiendtligt Indfald eller smitsom Syge, dertil bestemmer en anden Kjøbstad i Riget. Saadan Bestemmelse maa da betimelig bekjendtgjøres.

Forslag K:

§ 75 bokstav a skal lyde:

at give og ophæve Love; at paalægge Skatter, Afgifter, Told og andre offentlige Byrder, som dog ikke gjælde udover 31te December i det næst paafølgende Aar, medmindre de af et nyt Storting udtrykkelig fornyes;

Forslag L:

§ 75 bokstav l skal lyde:

at udnævne en Person, der ikke er Medlem af Stortinget, til, paa en Maade som er nærmere bestemt i Lov, at have Indseende med den offentlige Forvaltning og alle som virke i dens Tjeneste, for at søge at sikre at der ikke øves Uret mod den enkelte Borger;

Forslag M:

§ 87 første ledd annet punktum skal lyde:

Fra hver af Siderne kunne udskydes lige mange af Lagthingets Medlemmer, dog saaledes at den Anklagede har Fortrinsret til at udskyde een mere, dersom det Antal, som kan udskydes, ikke er deleligt med to.

Forslag N:

§ 93 skal lyde:

For at sikre den internationale Fred og Sikkerhed eller fremme international Retsorden og Samarbejde kan Stortinget med tre Fjerdedeles Flertal samtykke i, at en international Sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter sig til, paa et saglig begrænset Omraade, skal kunne udøve Beføielser der efter denne Grundlov ellers tilligge Statens Myndigheder, dog ikke Beføielse til at forandre denne Grundlov. Naar Stortinget skal give sit Samtykke, bør, som ved Behandling af Grundlovsforslag, mindst to Trediedele af dets Medlemmer være tilstede.

Bestemmelserne i denne Paragraf gjælde ikke ved Deltagelse i en international Sammenslutning, hvis Beslutninger har alene rent folkeretlig Virkning for Norge.

Forslag O:

§ 110 annet ledd skal lyde:

Nærmere Bestemmelser om Ansattes Medbestemmelsesret paa deres Arbeidsplads, fastsættes ved Lov.

Forslag P:

§ 110 a skal lyde:

Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og udvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Berit Brørby, Svein Roald Hansen og Tone Merete Sønsterud, fra Frem-

skrittspartiet, Carl I. Hagen og lederen Lodve Solholm, fra Høyre, Per-Kristian Foss, fra Sosialistisk Venstreparti, Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Dagfinn Høybråten, og fra Senterpartiet, Magnhild Meltveit Kleppa, viser til grunnlovsforslaget frå Aanund Hylland og Finn-Erik Vinje, vedteke framsett av Jørgen Kosmo og Kjell Engebretsen, om endringar i Grunnlova sine §§ 3, 6, 12, 14, 26, 41, 50, 60, 63, 68, 75, 87, 93, 110 og 110 a (retting av språklege feil).

Komiteen viser òg til brev frå Stortingets presidentskap til professor Finn-Erik Vinje av 9. januar 2004, der det vert sagt:

"Etter Presidentskapets oppfatning krever også rent språklige endringer i Grunnlovens tekst fremsettelse av formelt grunnlovsforslag og behandling i samsvar med § 112 i Grunnloven."

Komiteen er samd med Presidentskapet om at ein bør gå den formelle vegen om grunnlovsendringar, jf. Grunnlova § 112, framfor å følgje tidlegare tradisjon der feil vart retta utan at det vart fatta vedtak om grunnlovsending.

Komiteen vil vidare vise til at forslaget berre er eit forslag om å rette openberre og udiskutable språklege feil, og at det derfor ikkje er eit forslag om endringar i realiteter.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 12:8 (2003-2004) - grunnlovsforslag fra Aanund Hylland og Finn-Erik Vinje, vedtatt til fremsettelse av Jørgen Kosmo og Kjell Engebretsen, om endringer i Grunnloven §§ 3, 6, 12, 14, 26, 41, 50, 60, 63, 68, 75, 87, 93, 110 og 110 a (retting av språklige feil), forslaga A til P - vert vedteke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 20. desember 2005

Lodve Solholm
leder og ordfører